

Lietuvos Respublikos aplinkos ministru,
Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministrei,
Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministru

Nr. BEF-4-2201
2023-03-13

Dėl REACH reglamento reformos savalaikiškumo ir žaliojo kurso įsipareigojimų

Gerb. Ministre,

Kreipiamės į Jus prašydami palaikymo ir lyderystės. **Prašome paraginti Europos komisiją be atidėlojimų pristatyti savo pasiūlymus dėl tikslinės REACH teisės akto (Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1907/2006) peržiūros** bei įgyvendinti būtinuosius teisinius pakeitimus laikantis Europos žaliojo kurso įsipareigojimų ir siekiant aplinkos be toksiškų medžiagų.

VŠĮ Baltijos aplinkos forumas yra „EDC-Free Europe“ koalicijos narys, kurią sudaro daugiau nei 70 Europos aplinkosauginių, sveikatos, moterų ir vartotojų teisių organizacijų, ginančių viešą interesą ir bendrai susirūpinusių dėl **endokrininę sistemą trikdančių medžiagų** (angl.: *endocrine disrupting compounds – EDC*) poveikio žmonių sveikatai bei aplinkai [1]. Norėtume pabrėžti šios reformos aktualumą, siekiant identifikuoti ir išgyvendinti pačias pavojingiausias chemines medžiagas, kurių poveikį mes patiriame savo kasdieniame gyvenime – vartodami maistą, vandenį, liesdami gaminius, įkvėpdami jas su dulkėmis ir oru.

Nuo REACH įsigaliojimo 2007 m., tik apie 20 cheminių medžiagų ar jų grupių buvo įtrauktos į kandidatinių labai didelį susirūpinimą keliančių medžiagų sąrašą, būtent dėl žmogaus endokrininę sistemą trikdančių savybių. Dar mažiau buvo griežtai apribotos ir išimtos iš rinkos. Šis endokrininę sistemą trikdančių medžiagų ribojimo procesas yra labai lėtas dėl didelės įrodymų apimties poreikio, o tai sudaro našta valdžios institucijoms [2].

Kaip pastebėta 2020 m. **Europos cheminių medžiagų strategijos tvarumui užtikrinti** dokumente, endokrininę sistemą trikdančių medžiagų naudojimas auga. Tai kelia didžiulę riziką aplinkai ir žmogaus sveikatai. Dėl šių medžiagų poveikio visuomenė patiria milžinišką ekonominį nuostolį [3]. Neseniai publikuoti Europos žmogaus biomonitoringo studijos (HBM4EU) rezultatai atskleidžia, jog ES piliečiai patiria neigiamą EDC medžiagų ir jų mišinių poveikį, įskaitant: vėžinius susirgimus, vystymosi sutrikimus, sumažėjusį vaisingumą, diabetą ir nutukimą.

Pasak JT specialiojo pranešėjo žmogaus teisių ir toksiškų medžiagų srityje bei JT specialiojo pranešėjo žmogaus teisių ir aplinkos srityje, ši plačiai paplitusių EDC ir kitų pavojingų cheminių medžiagų poveikį žmonės patiria jau nuo vaikystės, o tai yra tiesioginis žmogaus teisių pažeidimas. JT Generalinė Asamblėja 2022 m. pripažino žmogaus teisę į švarią, sveiką ir darnią aplinką, todėl ES institucijos bei ES šalys narės yra tiesiogiai įsipareigojusios išvengti tolimesnės taršos EDC medžiagomis.

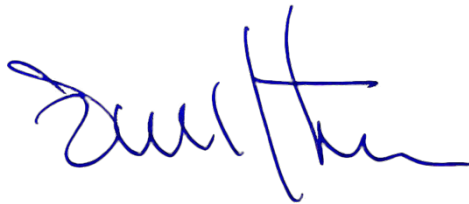
Dabartinės Europos Komisijos mandatui artėjant prie pabaigos, esame itin susirūpinę, nes bet koks REACH reformos uždelsimas reikštų EDC ir kitų pavojingų cheminių medžiagų taršos tęstinumą bei poveikį aplinkai bei žmonėms, įskaitant ir pažeidžiamiausias grupes – nėščias moteris ir vaikus. Vėluojantis šios reformos įgyvendinimas reikštų neatsižvelgimą į teisėtus ES piliečių lūkesčius būti apsaugotiems nuo pavojingų cheminių medžiagų, galinčių pažeisti jų sveikatą ir aplinką.

Tad krepiamės į Jus, dėl jūsų lyderystės ir konstruktyvaus palaikymo ateinančiuose tarybos susitikimuose siekiant sėkmingos ir savalaikės REACH reformos.

Tai yra esminė sąlyga Europos žaliojo kurso transformatyvios programos įgyvendinimui, būtinos sveikesnei ir atsparesnei Europai, kurios siekia ir reikalauja piliečiai, kurią palaiko mokslas ir kuri padeda išspręsti pramonės ateities iššūkius.

Dėkojame už Jūsų dėmesį ir palaikymą.

Direktorius



Žymantas Morkvėnas

G. Jegelevičius: grazvydas.jegelevicius@bef.lt, t.: +370 5 213 8155

Nuorodos:

[1] <https://www.edc-free-europe.org/>

[2] Pagrindinės EDC-Free Europe rekomendacijos Europos Sąjungai dėl endokrininę sistemą trikdančių medžiagų teisinio reguliavimo sistemos reformai. <https://www.env-health.org/wp-content/uploads/2020/11/September-2020-EDC-Free-Europes-key-recommendations-for-a-reformed-European-regulatory-framework-on-EDCs-update.pdf>

[3] CHEMTrust. „Hormoninę sistemą trikdančių cheminių medžiagų poveikis ES šalims atsieina milijardus“. <https://chemtrust.org/health-impacts-from-hormone-disrupting-chemicals-cost-eu-countries-billions/>